

Joanna Próchniak

OCENA DZIAŁALNOŚCI SYSTEMU FUNDUSZY PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH W POLSCE

Słowa kluczowe: *poręczenie kredytowe, fundusz poręczeń kredytowych, system poręczania kredytów*

Abstrakt: Celem artykułu jest analiza zasad funkcjonowania poręczeń kredytowych w Polsce na tle krajów europejskich oraz ocena w formie rankingu aktywności funduszy poręczeń kredytowych w Polsce. W artykule wykorzystano następujące metody badawcze: a) Analiza krajowych i zagranicznych źródeł wtórnych (literatury ekonomicznej, opracowań niepublikowanych, artykułów, wyników badań). b) Ocena funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych (m.i.n. analiza porównawcza podstawowych zmiennych opisujących funkcjonowanie funduszy w Polsce). Sformułowano następujące wnioski: a) najwyższa dynamika przyrostu ilości nowych funduszy dotyczyła lat 2002-2004, w związku z możliwościami dofinansowania funduszy ze środków publicznych, w szczególności środków UE, za pośrednictwem PAPR i BGK; b) zaobserwować można zahamowanie przyrostu nowych funduszy, ich wzmocnienie kapitałowe oraz eliminację z rynku funduszy mało aktywnych oraz tych, które nie były w stanie wcale rozwinąć działalności poręczycielskiej; c) porównanie aktywności funduszy z uwzględnieniem wysokości zarządzanego kapitału pozwala na sformułowanie stwierdzenia, że wśród najmniej aktywnych funduszy dominują fundusze o kapitalizacji do 3 mln zł.

VALUATION OF CREDIT GUARANTEE FUNDS IN POLAND

Keywords: *guarantee schemes, credit guarantees, credit collateral, guarantee funds*

Abstract: In the scope of the financial crisis and constraints in SMEs financing special attention is focused on the guarantee schemes and funds. The purpose of the article is to present the Polish guarantee funds valuation based on the funds' activity data. The article highlights the guarantee schemes concept as a credit collateral and gives the broad overview of the Guarantee System in Poland, also the conceptual characteristics and good practices of the European guarantee systems.

WPROWADZENIE

W obliczu kryzysu na rynkach finansowych, banki chętniej interesują się poręczeniami kredytowymi¹ w poszukiwaniu instrumentów ograniczających ryzyko kredytowe.

W Polsce uwagę przyciąga działalność Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych (KFPK) działającego w strukturach Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK), choć fundusz ten jest jedynie uzupełnieniem krajowego systemu poręczeniowego. Koncepcja poręczeń w Polsce została oparta na sieci lokalnych i regionalnych funduszy poręczeń kredytowych, dla których KFPK ma pełnić rolę instytucji wspierającej.

W analizie propozycji wsparcia przedsiębiorstw zawartych w pakiecie antykryzysowym wynika potencjalna kreacja dodatkowej akcji kredytowej na poziomie nawet 20 mld zł, którą miałyby wygenerować BGK. Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych BGK miałyby zostać dokapitalizowany przez Skarb Państwa, choć równocześnie w prasie ekonomicznej coraz

¹ Poręczenie kredytowe polega na zabezpieczeniu spłaty kredytu zaciąganego przez małe i średnie przedsiębiorstwa w instytucjach finansowych i obecnie stanowi jeden z ważnych instrumentów lokalnej i regionalnej polityki UE wspierania sektora MSP w dostępie do obcego kapitału dłużnego, głównie do finansowania bankowego. Zgodnie z art. 876 § 1 Kodeksu cywilnego, przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Według definicji sformułowanej przez Komisję Europejską, poręczenie kredytowe oznacza legalne zobowiązanie trzeciej strony do zapłacenia niespłaconej części kredytu lub pożyczki, łącznie z zaległymi odsetkami, w przypadku niespłacenia zobowiązania przez głównego kredytobiorcę

częściej wspomina się o likwidacji Funduszu BGK i budowie zupełnie nowego systemu poręczeniowego².

Najmniej uwagi poświęca się natomiast na utworzonej już z znacznej mierze sieci instytucji poręczeniowych, które na bardzo różnym poziomie zaspokajają obecnie potrzeby w zakresie gwarantowania spłaty kredytów dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Celem artykułu jest analiza zasad funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych w Polsce na tle krajów europejskich oraz ocena w formie rankingu działalności funduszy poręczeń kredytowych w Polsce.

KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH W KRAJACH EUROPEJSKICH

W krajach europejskich wykształciły się dwa zasadnicze sposoby poręczenia: wzajemne oraz udzielane przez specjalnie powołane fundusze poręczeń kredytowych. Poręczenie wzajemne jest popularne w krajach, w których przedsiębiorcy dobrowolne, bądź obowiązkowo zrzeszają się w organizacjach przedsiębiorstw. W ramach poręczeń wzajemnych wskazać można na trzy zasadnicze modele: włoski, francuski oraz hiszpański (Próchniak 2009).

Poręczenie przez fundusze poręczeń kredytowych najczęściej odbywa się na kilka sposobów, m.in. za pośrednictwem (Pombo, Herrero 2003):

- wyodrębnionych instytucjonalnie funduszy gwarancyjnych,
- programów poręczeniowych administrowanych najczęściej przez jednostki publiczne, banki centralne lub międzynarodowe organizacje,
- instytucji działających na podstawie przyjętych przepisów prawnych; instytucje takie tworzą z reguły krajowy, lub regionalny system poręczenia.

Biorąc pod uwagę pochodzenie kapitału poręczeniowego, wskazać można na przynajmniej trzy główne jego źródła (Green 2003):

- środki publiczne (ang. *public guarantee schemes*),
- środki prywatne (ang. *corporate guarantee schemes*),
- środki międzynarodowych organizacji lub programów wsparcia (ang. *international schemes*),
- środki pozarządowych instytucji publicznych (ang. *NGO-operated guarantee schemes*).

² Rozwiązanie takie jest zastanawiające, choć należy przyznać, że obecnie funkcjonujący system jest ułomny – przede wszystkim dlatego, że nie został rozwinięty w zasadniczym zakresie – regwarancji, za które odpowiedzialny jest BGK.

W poszczególnych krajach UE poręczenie jest mocno zróżnicowane organizacyjnie, choć instytucjonalny charakter funduszy poręczeń w znacznej mierze został już dawno wypracowany. W przynajmniej kilku państwach jednocześnie funkcjonuje po kilka systemów poręczeń (np. Francja, Belgia). Cechą wspólną dla większości państw są systemy o charakterze krajowym³.

Tabela 1. Mechanizmy poręczenia w UE-25

Publiczne programy poręczeń	Pogromy o charakterze narodowym	Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Holandia, Litwa, Malta, Polska, Słowacja, Szwecja, Wielka Brytania
	Programy międzynarodowe (np. PHARE, EIF)	Większość krajów UE
Fundusze poręczeń	Poręczenia wzajemne	Austria, Belgia, Francja, Hiszpania, Luksemburg, Portugalia, Słowacja, Włochy
	Fundusze poręczeń kredytowych	Czechy, Litwa, Niemcy, Polska, Węgry
Inne systemy	Np. modele typu mieszanego, fundusze lokalne	Belgia, Finlandia, Francja, Grecja, Irlandia, Litwa, Węgry, Wielka Brytania, Włochy

Źródło: Na podstawie: P. Pombo, A. Herrero (2003, s. 568).

Ze spostrzeżeń P. Pombo i A. Herrero wynika, że rynek funduszy w Europie można podzielić historycznie na (Pombo, Herrero 2003):

- kraje tzw. Starej Unii (UE-15) – zintegrowane mechanizmami poręczeń Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (ang. European Investment Fund) oraz wspólną polityką Unii, promującą poręczenia zarówno w formie funduszy poręczeń kredytowych, jak i poręczeń wzajemnych oraz
- państwa Europy Centralnej i Europy Wschodniej, obejmujące państwa postkomunistyczne oraz Republiki Bałtyckie, w których wraz z dynamicznym rozwojem sektora MSP, choć wolniejszym rozwojem rynków finansowych, tworzono fundusze wsparcia ze środków publicznych, często w ramach międzynarodowych programów wsparcia.

W ramach krajów UE-15 wyodrębnić można dodatkowo tzw. grupę państw północnych (Holandia, Finlandia, Dania, Wielka Brytania i Szwecja), w których dominują programy publiczne oraz grupę krajów południo-

³ Na przykład Finnvera w Finlandii lub CERSA w Hiszpanii.

wych – zdominowaną przez fundusze poręczeń wzajemnych w różnej formie organizacyjnej.

Tabela 2. Aktywność funduszy poręczeniowych zrzeszonych w AECM oraz w Polsce w tys. euro. (stan na 31.12.2007 r.)

Nazwa funduszu/systemu	Kapitał	Łączny wolumen poręczeń	Wolumen poręczeń udzielo-nych w 2007	Liczba poręczeń udzielo-nych w 2007	Mnożnik kapitałowy
A.W.S. (Austria)	24 000	397 519	113 549	880	16,6
Bürgschaftsgesellsch	7 668	28 019	7 539	80	3,7
SCM / MOB (Belgia)	10 858	42 118	12 427	568	3,9
Sowalfin (Belgia)	b.d	81 555	33 514	189	b.d
Waarborgbeheer (Belgia)	b.d	196 369	78 242	691	b.d
CMZRB (Czechy)	181 000	451 000	120 000	810	5,0
KredEx (Estonia)	6 697	41 339	22 241	314	6,2
Socama (Francja)	82 000	2 367 000	1 002 000	35 000	28,9
Siagi (Frnacja)	64 327	668 547	173 749	5 500	10,4
Oséo (Francja)	382 000	6 540 000	2 707 000	72 300	17,1
TEMPME (Grecja)	250 686	83 372	87 937	1 037	0,3
SGR / CESGAR (Hiszpania)	602 235	5 638 306	2 441 137	44 872	9,4
Invega (Litwa)	5 120	77 672	43 322	489	15,2
Rural Guaranie Fund (Litwa)	20 306	85 564	43 840	524	4,2
LGA (Łotwa)	6 897	18 506	16 365	130	2,7
Bürgschaftsbanken (Niemcy)	332 800	5 301 000	1 156 000	7 230	15,9
SPGM / SCM (Portugalia)	207 663	464 992	312 086	2 530	2,2
FGC Rural (Rumunia)	43 615	137 674	126 840	2 677	3,1
RLGF SMEs (Rumunia)	7 726	7 616	7 382	123	1,0

c.d. tab. 2

Nazwa fundu- szu/systemu	Kapitał	Łączny wolu- men porę- czeń	Wolumen poręczeń udzielo- nych w 2007	Liczba poręczeń udzielo- nych w 2007	Mnożnik kapitało- wy
NCGF (Rumunia)	100 791	240 343	222 045	2 580	2,4
SZRB (Słowacja)	239 927	128 137	39 521	409	0,5
RRA-GIZ (Sło- wenia)	4 492	3 281	565	19	0,7
SEF (Słowenia)	3 916	10 896	6 327	62	2,8
SGKF (Szwecja)	1 770	4 235	3 159	84	2,4
Teskomb (Turcja)	138 574	1 548 179	1 297 168	164 192	11,2
Kredi Garanti Fonu (Turcja)	34 916	45 526	18 133	183	1,3
Hitelgarancia (Węgry)	101 273	1 278 720	1 150 039	25 700	12,6
AVHGA (Węgry)	77 772	203 226	156 339	1 489	2,6
Fedartfidi (Wło- chy)	770 000	4 802 000	2 711 000	150 611	6,2
Federconfidi (Włochy)	825 801	5 427 300	2 905 109	32 330	18,5
Fincredit (Wło- chy)	620 000	5 000 000	1 500 000	18 000	8,1
Federasconfidi (Włochy)	282 695	3 417 062	1 700 904	b.d.	12,1
Federfidi (Wło- chy)	183 326	1 148 723	1 148 723	b.d.	6,3
Coldiretti (Wło- chy)	21 973	153 252	69 218	1 578	7,0
SFGA (Włochy)	482 904	9 383 784	2 539 000	38 133	19,4
Razem	6 125 728	55 422	23 972 420	611 314	
Fundusze porę- czeń kredytowych	163 506	4 474 608	166 629	5 282	1,1
Krajowy Fundusz Poręczeń Kredy- towych BGK (Polska)	47 939	206 718	108 624	4 756	b.d.

Obliczenia dla Polski według kursu euro na koniec 2007 r.

Źródło: Na podstawie AECM.

Aktywność poszczególnych systemów funduszy poręczeń kredytowych zrzeszonych w Europejskim Stowarzyszeniu Funduszy Poręczeniowych (AECM⁴) przedstawia tabela 2.

KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA SYSTEMU PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH W POLSCE

W Polsce pierwsze fundusze poręczeń kredytowych⁵ powstały w latach 90. ubiegłego wieku, jednak początkowy okres charakteryzowały: spontaniczność w tworzeniu funduszy, brak koncepcji funkcjonowania systemu poręczenia, brak środków na działalność poręczeniową.

Dopiero w 2002 r. przyjęty został rządowy program rozbudowy systemu funduszy poręczeniowych i pożyczkowych dla małych i średnich przedsiębiorstw „Kapitał dla przedsiębiorczych”, sugerujący ścieżki ujednoczenia instytucji i budowę spójnego systemu poręczenia⁶. Budowa systemu poręczeń kredytowych została oparta sieci lokalnych i regionalnych funduszy poręczeń kredytowych oraz na Krajowym Funduszu Poręczeń Kredytowych Banku Gospodarstwa Krajowego.

Dofinansowanie funduszy poręczeniowych przewidziano w formie obejmowania udziałów przez Bank Gospodarstwa Krajowego oraz przez udzielanie wsparcia finansowego funduszom za pośrednictwem PARP⁷ ze środków unijnych. Przyjęto, że w polskim systemie docelowo funkcjonować będzie 100 funduszy o charakterze lokalnym oraz 16 funduszy regionalnych. Za obszar działania funduszu regionalnego uznano województwo, natomiast lokalnego – gmina, powiat lub kilka powiatów czy gmin.

Porównanie cech lokalnych i regionalnych funduszy poręczeń kredytowych przedstawiono w tabeli 3.

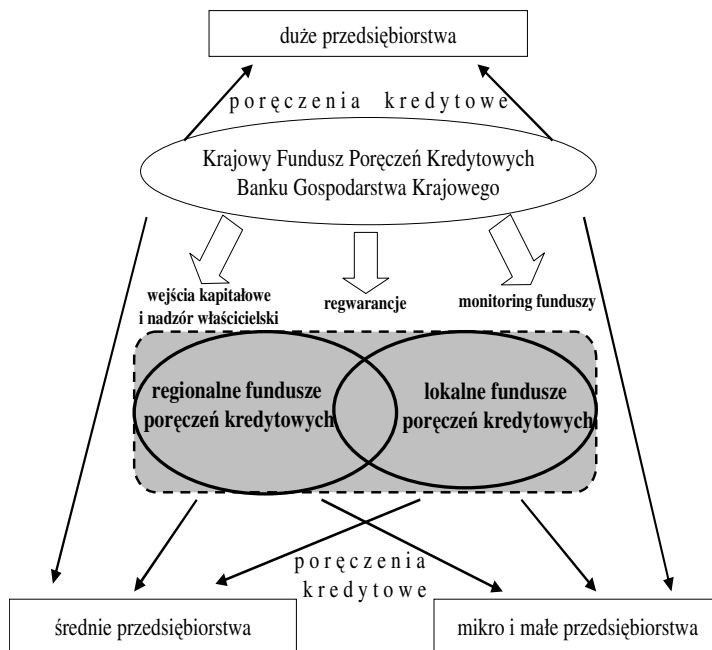
⁴ Association Europeenne du Cautionnement Mutuel.

⁵ Doświadczenia europejskie pokazują, że poręczenia kredytowe z powodzeniem mogą być udzielane przez dwa typy funduszy: fundusze poręczeń kredytowych (zazwyczaj funkcjonujące ze środków publicznych w ramach publicznego wsparcia finansowego przedsiębiorstw); fundusze poręczeń wzajemnych (inicjowane z reguły przez samych przedsiębiorców i ich formalne organizacje w celu tworzenia partnerskich relacji z bankami; zazwyczaj bez zaangażowania środków publicznych). W Polsce poręczenia udzielane są przez fundusze poręczeń kredytowych, a podejmowane inicjatywy poręczenia wzajemnego przez przedsiębiorców nie znalazły szerszego zastosowanie.

⁶ Koncepcja funkcjonowania przedstawiona w zasadach funkcjonowania funduszy tak naprawdę stanowi jedynie ogólne wytyczne, nie zaś zasady i wytyczne, które by pozwoliły na utworzenie i rozpoczęcie działalności operacyjnej przez fundusz. Wytyczne nie rozwiązują zasadniczych problemów, z jakimi spotykają się podmioty i jednostki tworzące fundusze.

⁷ Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

Rysunek 1. Schemat systemu poręczeń kredytowych w Polsce

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Charakterystyki lokalnych i regionalnych funduszy poręczeń kredytowych

Kryterium	Lokalny fundusz poręczeń kredytowych	Regionalny fundusz poręczeń kredytowych
Kapitał	1,25–4 mln PLN ⁸	5–15 mln PLN
Obszar funkcjonowania	nie więcej niż kilka powiatów lub gmin	jedno województwo
Beneficjenci	mikro i małe przedsiębiorstwa	Małe i średnie przedsiębiorstwa
Współpraca początkowa z instytucjami	brak określonych wymagań	co najmniej dwa banki sieciowe lub jeden bank sieciowe i cztery lokalne instytucje finansujące

⁸ W oryginalnym dokumencie „Kapitał dla przedsiębiorczych” z 2002 r. przyjęto minimalny kapitał na poziomie 1 mln PLN.

c.d. tab. 3

	Lokalny fundusz poręczeń kredytowych	Regionalny fundusz poręczeń kredytowych
Współpraca docelowa	<ul style="list-style-type: none"> • banki (docelowo wszystkie najważniejsze oddziały) • urzędy pracy • lokalne instytucje pożyczkowe • Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych 	<ul style="list-style-type: none"> • banki (docelowo wszystkie najważniejsze w regionie) • urzędy pracy • regionalne instytucje pożyczkowe • Krajowy Fundusz Poręczeń Kredytowych
Działalność Dodatkowa	pozyskiwanie klientów dla funduszu regionalnego	<ul style="list-style-type: none"> • zarządzanie i budowa sieci dystrybucji poręczeń na obszarze województwa • monitorowanie dostępności poręczeń w województwie • współpraca z regionalnymi oddziałami banków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Kapitał dla przedsiębiorczych (2002, 2004).

RANKING FUNDUSZY PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH W POLSCE

Porównując dostępne dane o aktywności funduszy poręczeń kredytowych w ujęciu czasowym⁹, można sformułować następujące wnioski dotyczące działalności funduszy w Polsce. Po pierwsze, najwyższa dynamika przyrostu ilości nowych funduszy dotyczyła lat 2002–2004, w związku z możliwościami dofinansowania funduszy ze środków publicznych, w szczególności środków UE, za pośrednictwem PAPR i BGK.

Na podstawie najbardziej bieżących danych, zaobserwować można obecnie zahamowanie przyrostu nowych funduszy, wzmocnienie kapitałowe oraz eliminację z rynku funduszy mało aktywnych oraz tych, które nie były w stanie wcale rozwinąć działalności poręczeniowskiej. Z mapy funduszy poręczeń kredytowych w ostatnim okresie zniknęły fundusze działające w następujących miastach: Gołdap, Olsztyn, Radom (stowarzyszenie), Płużnica, Ostróda. Według danych na dzień 31 grudnia 2007 r. w Polsce funkcjonowało 49 funduszy.

Do oceny działalności funduszy wykorzystano metodę analizy wieloczynnikowej na podstawie cech szczegółowych (zmiennych X_i) działalności funduszy za rok 2007. Niestety ze względu na bardzo ograniczone do-

⁹ Dane nt. działalności funduszy poręczeń kredytowych są upubliczniane w formie raportów Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych.

stępne dane funduszy oraz fakt, że od 2007 roku dodatkowo ograniczono zakres danych sprawozdawczych, ocena funduszy jest bardzo ograniczona, np. nie zawiera danych o ryzyku. Z uwagi na zmianę zakresu danych sprawozdawczych od 2007 r. zrezygnowano również z porównywania pozycji funduszy w czasie. Do oceny przyjęto cztery cechy diagnostyczne, na podstawie których wybrano fundusze działające najbardziej aktywnie z uwzględnieniem wielkości funduszu. W celu wyeliminowania zmiennych zwierających powielające się informacje, cechy dobrano i sprawdzono również pod kątem ich zdolności dyskryminacyjnej oraz wzajemnej zależności.

Na wskaźnik syntetyczny składają się cztery parametry (zmiennie), będące stymulantami:

X_1 – liczba poręczeń udzielonych przez fundusz w 2007 r.,

X_2 – iloraz wartościowego przyrostu udzielonych poręczeń w 2007 r. do 2006 r. przez kapitał funduszu w 2007 r. (parametr wskazujący na rozwój działalności doręczeniowej w relacji do wielkości funduszu),

X_3 – mnożnik wykorzystania kapitału (in. mnożnik kapitałowy) mierzony jako udział łącznego zaangażowania funduszu w działalność poręczeniową do kapitału funduszu,

X_4 – średnia wartość poręczenia udzielonego w 2007 r. przez fundusz w relacji do kapitału funduszu.

Warunkiem przyjęcia cech diagnostycznych była ich zdolność do przeprowadzania dyskryminacji, sprawdzona w oparciu w współczynnik zmienności. Badane cechy zostały przyjęte z uwagi na poziom współczynnika zmienności przekraczający przyjętą wartość krytyczną na poziomie 0,1 dla każdej cechy (Strzała, Przechlewski 2004, s. 108).

Tabela 4. Statystyki opisowe zmiennych X_i

Cecha	Średnia	Odchylenie standardowe	Współczynnik zmienności $V(X_i)$
X_1	119,09	142,85	1,20
X_2	0,22	0,44	1,95
X_3	0,90	0,52	0,58
X_4	0,01	0,01	0,81

Źródło: Opracowanie własne.

Dobór zmiennych pod kątem ich wzajemnej zależności został dokonany z wykorzystaniem współczynnika korelacji, mając na uwadze, że cechy nie powinny być silnie ze sobą skorelowane. Do określenia podobieństwa między zmiennymi diagnostycznymi wykorzystano macierz korelacji (Strzała,

Przechlewski 2004, s. 100-110), gdzie obliczone współczynniki korelacji cech X_1 – X_4 wynoszą odpowiednio:

$$R = \begin{bmatrix} 1,000 & & & \\ 0,568 & 1,000 & & \\ 0,664 & 0,725 & 1,000 & \\ -0,534 & -0,284 & -0,427 & 1,000 \end{bmatrix}$$

Na podstawie macierzy korelacji zaobserwowano silną zależność między zmienną X_2 a zmienną X_3 . Jednak z ekonomicznego punktu widzenia warto uwzględnić obie zmienne w badaniu.

Obliczając ranking funduszy dokonano normalizacji cech diagnostycznych – będących stymulantami, z wykorzystaniem metody standaryzacji – MS oraz unitaryzacji zerowanej – MUZ (Kukuła 2000, s. 106-110). Do normowania przy pomocy metody standaryzacji (MS) przyjęto następującą formułę dla zmiennych będących stymulantami:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - \bar{X}_i}{S(X_i)},$$

gdzie:

$$i = 1, 2, \dots, k,$$

$$j = 1, 2, \dots, n.$$

Natomiast, przy pomocy metody unitaryzacji zerowanej (MUZ) wykorzystano formułę:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_j x_{ij}}{\max_j x_{ij} - \min_j x_{ij}}, \quad \max_j x_{ij} \neq \min_j x_{ij},$$

$$i = 1, 2, \dots, k,$$

$$j = 1, 2, \dots, n.$$

Znormalizowane cechy wykorzystano do wskaźnika syntetycznego, przyjmując założenie równoważności poszczególnych cech¹⁰.

W rankingu funduszy nie uwzględniono funduszy, które w 2007 r. nie udzieliły żadnego poręczenia. Fundusz w Słupsku, dysponujący jedynie 175 tys. zł kapitału na koniec 2007 r., nie posiadał w swoim portfelu żadnego poręczenia udzielonego. Natomiast fundusz z Zabrze, dysponujący kapitałem w wysokości 300 tys. zł, posiadał co prawda w portfelu poręczenia w wysokości 24 tys. złotych, jednak w roku 2007 r., ale nie udzielił żadnego nowego poręczenia. Podobnie, żadnego poręczenia nie udzieliły fundusze: lokalny fundusz z Radomia oraz funduszu z Łodzi, które również zostały wykluczone z rankingu oceniającego aktywność funduszy.

Najlepiej funkcjonujące fundusze przedstawiono w rankingu, następnie wybrano również po 3 najlepsze fundusze, uwzględniając wysokość kapitalizacji funduszy.

Tabela 5. Ranking funduszy na podstawie metody unitaryzacji zerowanej (MUZ) oraz metody standaryzacji (MS) na koniec 2007 r.

Nazwa Funduszu	Wskaźnik syntetyczny		Ranking	
	MUZ	MS	MUZI	MSI
Gostyń	0,672	1,901	1	1
Warszawa (region)	0,589	1,455	2	2
Toruń (region)	0,474	0,859	3	4
Szczecin (region)	0,463	0,879	4	3
Polfund	0,452	0,800	5	6
Poznań (miasto)	0,446	0,821	6	5
Rzeszów	0,416	0,722	7	7
Bydgoszcz	0,378	0,514	8	8
Działdowo- region	0,357	0,445	9	9
Zielona Góra	0,326	0,269	10	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań.

¹⁰ Do budowy wskaźnika syntetycznego posłużono się następującym wzorem:

$$WS_j = \frac{1}{k} \sum_{i=1}^k Z_{ij}$$

Tabela 6. Ranking funduszy z uwzględnieniem kapitalizacji od rodzaju standaryzacji (MS oraz MUZ) na koniec 2007 r.

Miejsce według kapitału	Nazwa Funduszu	Miejsce funduszy w rankingu według normalizacji	
		Metoda Unitaryzacji Zerowanej (MUZ)	Metoda Standaryzacji (MS)
Fundusze o kapitalizacji powyżej 15 mln PLN			
1	Warszawa (region)	2	2
2	Toruń (region)	3	4
3	Szczecin (region)	4	3
Fundusze o kapitalizacji 6-15 mln PLN			
1	Gostyń	1	1
2	Poznań (miasto)	6	5
3	Rzeszów	7	7
Fundusze o kapitalizacji 3-6 mln PLN			
1	Stargard Szczeciński	11	11
2	Jastrzębie Zdrój	28	27
3	Jelenia Góra	29	29
Fundusze o kapitalizacji 1-3 mln PLN			
1	Kutno	14	13
2	Dzierżoniów	20	19
3	Puławy	21	21
Fundusze o kapitalizacji poniżej 1 mln PLN			
1	Strzelin	12	15
2	Gniezno	23	23
3	Chorzów	24	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań.

ZAKOŃCZENIE

Najwyżej oceniony został fundusz w Gostyniu, który udzielił 318 poręczeń w 2007 r. (kapitał funduszu – 6,71 mln zł). Kolejny w rankingu – fundusz w Warszawie (region) udzielił 473 poręczenia (kapitał funduszu – 41,37 mln zł). Trzeci w rankingu fundusz z Torunia (region) – udzielił aż 595 poręczeń przy kapitale funduszu na poziomie 26,74 mln zł.

Jednocześnie fundusz w Gostyniu posiadał najwyższy mnożnik kapitałowy wśród wszystkich funduszy, mierzony poziomem zaangażowania w poręczenia do wysokości kapitału funduszu. Mnożnik ten wyniósł 2,31, co oznacza, że funduszu był na koniec 2007 r. zaangażowany w poręczenia

będące 2,31 krotnością posiadanego kapitału. Najwyższa wartość średnio udzielanego poręczenia przypadła na fundusz w Lublinie (314,2 tys. zł), kolejny był fundusz w Warszawie (region) – średnie poręczenie na poziomie 166,88 tys. zł.

Porównanie aktywności funduszy z uwzględnieniem wysokości zarządzanego kapitału pozwala na sformułowanie stwierdzenia, że wśród najmniej aktywnych funduszy dominują fundusze o kapitalizacji do 3 mln zł. Formułując rekomendacje dla funkcjonowania systemu poręczeń w Polsce, konieczne jest ujednoczenie systemu, a w szczególności zasad funkcjonowania, przepisów prawno-podatkowych dla funduszy oraz dalszego eliminowania z rynku małych i nieaktywnych funduszy – na przykład. przez połączenie z większymi funduszami.

Konieczne jest zwiększenie aktywności poręczycielskiej i zmniejszenie dużych dysproporcji między funduszami w tym zakresie. Na koniec 2007 r. średnia liczba poręczeń udzielanych miesięcznie przez 1 fundusz wyniosła ponad 8 poręczeń (najbardziej aktywny fundusz udzielił 595 poręczeń, najmniej aktywny – tylko 2; fundusze, które nie udzieliły żadnego poręczenia wyeliminowano z rankingu). Konieczny jest również wzrost wartości udzielanych poręczeń. Ciągle jeszcze większość poręczeń udzielana jest w wysokości poniżej 50 tys. zł.

Najważniejszą jednak przesłanką dalszej rozbudowy systemu poręczeń w Polsce i wsparcia dostępu do finansowania sektora MSP, szczególnie w okresie kryzysu – powinno być podnoszone już kilkakrotne przez autorkę – pilne wzmocnienie wiarygodności lokalnych i regionalnych funduszy przez:

- wdrożenie systemu regwarancji udzielanych funduszom przez wiarygodną instytucję (np. Bank Gospodarstwa Krajowego),
- nadzór nad funduszami sprawowany przez wiarygodną instytucję,
- system kompleksowej oceny funduszy (np. rating funduszy).

Do najważniejszych ułomności systemu poręczania w Polsce zaliczyć należy przede wszystkim: brak powszechnej akceptacji poręczeń kredytowych przez instytucje finansowe - brak zintegrowania funduszy poręczeń kredytowych z systemem finansowym, brak systemu regwarantowania oraz słabe wykorzystanie mnożnika kapitałowego funduszy (obecnie na poziomie 1,1 średnio dla wszystkich funduszy). Konieczność integracji poręczeń ze zinstytucjonalizowanym, przejrzystym i opartym na prawnych przepisach systemem finansowym sugeruje wprowadzenie regulacji prawnych i zasad nadzoru do systemu poręczania. Warto zwrócić uwagę, że brak regulacji prawnych w zasadzie nie dotyczy funduszy europejskich, a ważną cechą zagranicznych systemów jest wysokie wykorzystanie mnożnika, nawet na poziomie bliskim 29-krotności kapitału.

Dane na temat aktywności funduszy poręczeń kredytowych upublicznione są z dużym opóźnieniem i nie można jeszcze ocenić efektów kryzysu na rynkach finansowych oraz wpływu ograniczania akcji kredytowej dla przedsiębiorstw na działalność poręczeniową. Biorąc jednak pod uwagę wrażliwość poręczeń na akceptowalność poręczeń przez banki oraz ograniczone lub brak możliwości redukcji ryzyka kredytowego przy pomocy poręczeń, można spodziewać się osłabienia aktywności funduszy wraz ze spadkiem akcji kredytowej dla przedsiębiorstw.

LITERATURA

- Gajewski M., Kiliański T., Szczucki J. (2002), *Zasady organizacji i funkcjonowania funduszy poręczeń kredytowych*, Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości i Bank Gospodarstwa Krajowego, Warszawa.
- Green A. (2003), *Credit Guarantee Schemes for Small Enterprises: An Effective Instrument to Promote Private Sector-Led Growth?*, Working Paper, No. 10, SME Technical Working Papers Series, UNIDO Consultant.
- Kapitał dla przedsiębiorczych - rządowy program rozbudowy systemu funduszy poręczeniowych i pożyczkowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2002–2006 – zmieniony* (2004), Ministerstwo Gospodarki, 7 września.
- Kukuła K. (2000), *Metoda unitaryzacji zerowanej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Nolan A. (2003), *Entrepreneurship and Local Economic Development*, Organisation for Economic Cooperation and Development, January 1.
- Pombo P., Herrero A. (2003), *Los Sistemas de Garantia para la Micro y la Pyme en una Economía Globalizada*, Cyberlibro.
- Próchniak J. (2009), *Fundusze poręczeń kredytowych w Polsce w świetle kryzysu dostępu do finansowania małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] B. Filipiak (red.), *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju regionalnego*, Tom II, Szczecin .
- Strzała K., Przechlewski T. (2004), *Ekonometria inaczej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- www.ksfp.org.pl (Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeń Kredytowych).

